

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

zhaja 1. in 15. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 30.— — Tekoči poš. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 4

V Trstu, 15. februarja 1926.

Leto VII.

O razvoju kmetijstva

Kako je rasel izvoz živalskih produktov, nam kaže ta le skrižalka:

	Svinjina	Maslo	Jajca
1879-82	2,61 mil. K.	19,11 mil. K.	1,61 mil. K.
1883-86	10,34 „ „	24,87 „ „	3,21 „ „
1887-90	22,39 „ „	47,54 „ „	6,80 „ „
1891-94	30,36 „ „	68,17 „ „	6,80 „ „
1895-99	46,— „ „	92,20 „ „	11,23 „ „
1900	58,21 „ „	109,55 „ „	16,59 „ „
1901	59,24 „ „	122,20 „ „	19,52 „ „
1902	70,06 „ „	123,36 „ „	21,82 „ „

Povišek od

1879-1902	za 2586%	545%	1255%
-----------	----------	------	-------

Percentualno je povečanje ogromen, posebno če pomislimo, da je prirastek prebivalstva na Danskem letno povprečno komaj 1%.

Vendar je v času od 1879 do danes stalno naraščal tudi uvoz žita (pšenice in rži) ter krmil. Pritisk mednarodne žitne konkurence je povzročil, da se je dansko zemljedelstvo nekako poglobilo v vlogo tvorničarja: iz inozemstva kupuje sirovine in jih izvažajo, ko jih je spremenilo v finejše produkte. Pri tem imajo Danci precej sreče; kar so prisiljeni uvažati iz inozemstva, je v zadnjih desetletjih pocenilo; kar izvažajo, pa je tako podražilo, kakor še nikdar prej. To so danski kmetje izprevideli ter se prilagodili svetovnemu trgu.

Prilagojenje s pomočjo združnih organizacij.

Ko je pričela mednarodna žitna konkurenca, so mogli le veleobrati z uspehom prodajati maslo in druge živalske produkte. L. 1898 je bilo na Danskem 179 740 obratov z živino. Le 4% od teh obratov so imeli nad 30 krav; 27,8% je imelo 10—30 krav; 68% je imelo pod 10 krav in 39,8% le 1—3 krave. Vsi srednji in mali obrati so bili torej izločeni iz svetovnega trga radi male kvantitete svojega blaga. Zato so posebno kmetje trdovratno držali pridelovanje žita, pa naj so bile njegove cene še tako ruinozne. Veliki obrati so seveda toliko bolj cveli s svojo racionalno tehniko.

Kmečkemu obratu ni torej preostajalo kot da si prisvoji napredno tehniko veleobratov. To je tudi storil — ali bolje: ustvarilo se mu je združništvo. Kakor v vsakem gibanju, tako je moralo tudi tu nekaj osebnosti videti ne le obstoječe razmere, ampak tudi pogledati globlje v prihodnost ter priklicati v življenje ustanove, ki so odgovarjale novim gospodarskim prilikam.

Kakor rečeno, je bil danski kmet prav tako konservativen, kakor je kmet povsod drugod. Spočetka ni hotel niti slišati, da bi opustil pridelovanje žita. Moralo se je prej desetletja pouče-

vati ljudstvo, kaj mu bo koristilo, predno se je lotilo izprememb. Lahko bi danskega kmeta primerjali tekaču, ki spremlja voz, a noče stopiti vanj: še le ko se je tako utrudil, da bi se moral zrušiti ob cesti, sede in se pelje dalje. Ni mogoče reči, kdo je več pripomogel k razvoju danskega združništva, Grundvig ali Kold; gotovo je, da se ne bi razvilo brez široke ljudske izobrazbe. Dansko zemljedelstvo ni moglo tekmovali z žitom, zato pa se je vrnilo v svetovno gospodarstvo s poplemenitjenjem svojih pridelkov in je na ta način ohranilo v samem Londonu svoje prvenstvo. Edino bojno sredstvo danskega kmeta je bila pri tem združna samopomoč.

Danska je premagala agrarno krizo po eni strani z mlekarскими zadrugami in z organizacijo izvoza masla, po drugi strani z združnimi klavnicami in z organizacijo mesnega eksporta.

Kako je bilo z maslom na Danskem, nam riše poročilo poljedelskega ministerstva za pariško razstavo l. 1900:

Pred 50 leti ni imelo proizvajanje masla na Danskem nikakega pomena; pridelovalo se je za domačo potrebo, ostanek se je prodal v bližnje mesto. Živina se je slabo krmila in je dajala le malo mleka. To se ni pametno shranjevalo, posneta smetana se je pogosto prej skisala kot uporabila; narejeno maslo pa često ni bilo snažno in ukusno.

Napredek mlekarstva je na Danskem nastopil še le po zaslugi prof. kmetijs. vseučilišča T. R. Segelckeja. Uvedel je v mlekarstvo termometer, tehtanje mleka in smetane in računanje o mleku, smetani in maslu. Mlekarne so po njegovem nasvetu začele ohlajevati mleko s tekočo vodo, v katero so spuščali množino zdrobljenega ledu, da se je maščoba hitreje zbirala na mleku, ki je ostajalo več dni sladko. L. 1778 se je poskusilo s centrifugami; izkazalo se je, da se na ta način porabi manj mleka (26—28 l.) za pridobitev 1 kg masla. Z uvedbo centrifug se je začelo zbirati mleko tudi pri malih kmetih: zgradili so zbirališča za mleko. Centrifugirano (posneto) mleko pa ni bilo kdovekaj uporabno za dom ali za proizvajanje sira, zato je docent Fjord poskušal s pasteriziranjem posnetega mleka ter je izumel tudi aparat za merjenje tolišče v mleku. Tako je bilo mogoče plačevati mleko po njegovi resnični vrednosti. Obenem se je začelo posneto mleko uporabljati ponekod kot krma za teleta in prašiče.

Še le l. 1882 se je začelo uveljavljati združno načelo. V letu se je osnovala prva združna mlekarna in širjenje takih se je sedaj čudovito razvilo. Že l. 1898 je bilo na Danskem 986 mlekarin s kakimi 150 tisoči združnikov.

Mlekarne se osnujejo z najetjem posojil na amortizacijo v 10 letih. Združniki jamčijo sorazmerno s številom krav. Združniki so obvezani oddajati mleko v mlekarne, kupuje se pa

tudi od nezadružnikov. Stroški za proizvodnju masla so zelo niski, ker se upravni poslovalci ne plačujejo in so vsi zadružniki dolžni sprejeti izvolitev kot upravniki ali revizorji.

Dansko maslo je doseglo v nekaj desetletjih tak sloves, da se je zadnje čase začela na Dansko uvažati celo margarina, ki je predelana šla potem kot — dansko maslo na trg. Razume se, da nerealni izvozniki na ta način najprej sami sebi škodujejo.

Zadružno načelo se je na Danskem izkazalo tudi pri izvozu jajc. Na angleškem trgu so pregledala francoska jajca in sicer le vsled zadružne organizacije, ki ima za princip dobro kakovost blaga. Izvoz so prevzele večinoma mlekarske in klavniške zadruga, ki preprečujejo oddajanje slabih jajc z visokimi denarnimi globami. Tudi pri izvozu jajc so morale zadruga izbojevati velik boj z grosisti, toda zmagale so vsled svojega dobrega blaga.

V čem je tajnost, da se zadružništvo naglo uveljavi? Predpogoj zadružnih obratov je **enotna** produkcija. Naravno, tudi zadružništvo ne more poenotiti vse poti, ki jo napravi kak produkt.

Kako so se zadružniške klavnice razvijale, nam kaže posebno razširjenje prašičjereje. Število prašičev je bilo na D.:

1861	303 976
1871	442 421
1881	527 417
1893	829 131
1898	1,178 514

Od 1861—98 je narastlo torej za 874 538 = 133,9%.

V dobi okrog l. 1860 je temeljilo prašičarstvo Danske na gozdarstvu. S prehodom od žitne proizvodnje na živinorejo se je spremenila tudi prašičjereja: razvijala se je pod vplivom mlekarstva, ker so se odpadki začeli uporabljati kot krma za prašiče.

Z razširjenjem prašičjereje se je začelo gledati tudi na poplemenitjenje pasme in sicer z ozirom na eksport. Domača pasma se je začela križati z angleško yorkshirsko, vendar tako, da se gojita obe še vsaka zase, ker bi se sicer preveč prenesle na dansko pasmo napake angleške (velika umrljivost mladičev in premalo mleka pri svinjah). Zadnja desetletja se izvažala le meso (slanina), ker zabranjujejo razne države uvoz živih živali s posebnimi zakoni o živalskih kugah. Ko se je l. 1887. v Nemčiji sprejel zakon proti uvažanju živih živali, je danski kmet čez noč ustvaril obširne zadružne klavnice, saj je bil v zadružništvu že izvežban. Obstajale so sicer že zasebne izvozne klavnice, toda v tekmi z njimi so zadruga kmalu zmagale. To se jim je posrečilo, ker so uvedle plačevanje po klavni teži in po kakovosti. Vstled tega so se razširile in dobile premoč, obenem so s plačevanjem po kakovosti dosegle vpliv na rejo in največjo enotnost v kakovosti in starosti prašičev, ki so se oddajali. **Velike množine kakega proizvoda preženejo na trgu vedno vsako razdrobljeno konkurencu.** To je zlato pravilo za izvoz. Uspeh dopolnjuje še dobro ime, v katerem vidi konsument jamstvo za dobro kakovost blaga. (Dalje)

Ne jadikujmo - nego radimo!

Djelovanje u društvima razvija se u povoljnom razmahu osobito zadnjih godina. Dok je u predratno doba udruženo učiteljstvo prepustalo glavni dio rada pojedincima kao članovima raznih odbora, zbog čega se opažala medju običnim članstvom neka indiferentnost i nemar, dotle je u novije vrijeme uspelo vodstvu, da društva makne iz mrtvila i pobudi u članovima zanimanje za svestrano sudjelovanje oko važnih i tekućih pitanja našega staleža. Težnja za usavršavanjem i nastojanje da se ne zaostane duhom vremena poprimila je jasne oblike u akciji za samoobrazovanje. Učiteljstvo je shvatilo duboki i plemeniti smisao ove akcije, koja se u nekim društvima razvila do željenih granica i pridonijela neprocijenjenu korist. Učiteljska samoizobrazba preporadja članstvo u smislu popunjivanja stručne i opće kulture i vrši veliku zadaću samosvojenja i duševnog pridignuća staleža. Ona treba da postane težište i pokretalo cjelokupnog našeg snovanja i djelovanja.

U svome smjeru rad se nastavlja i malo je učiteljskih organizacija, koje su uspjele, da ovo idealno i aktuelno pitanje pokrenu i razviju u svojim vrstama i to u onome pravcu, kao što se to u našim društvima vrši. Mi smo ovo pitanje pokrenuli pravilno, a na društvima je zadaća, — da se dalje usavršuje i razvija.

Unatoč prilika neka društva vrše časno i do-

sljedno svoje djelovanje. Sitni rad imade i svoje plodove.

Postoje društva, koja ne davaju niti znaka života, jer ne čine niti ono malo, što bi se dalo učiniti. U tim društvima su posebne i brojne kaste članova, koji se neprestano samo tuže i jadikuju, da se radi prilika ne može da radi. Ovakvi postaju grobokopi naših ustanova. Nije to samo posljedica današnjih vremena. Tih plačidrugova nalazimo kod sviju društava, a bilo ih je uvijek u društvima i bit će ih i nadalje. U nekim društvima ovo jadikovanje postaje jedna prava i izrazita bolest, koja zaražuje okolinu i preotima maha. Ovi ne spadaju u pesimiste, — nego u posebnu grupu inertnih stvorova, koji se pozivaju na prilike i zadovoljni su, da mogu reći — ne da se ništa raditi, slaba su vremena. — Tu nadju uzrok svojoj indolenciji i drže ruke križem.

Čujemo vječito neosnovano naklapanje, da se ne može ništa učiniti, jer je Istra, — Istra, a imade društvenih odbornika, koji znadu samo jadikovati, premda ne vrše niti svojih odbornih dužnosti. Ne održavaju se niti prepotrebne redovite odborske sjednice, a o samoizobrazbi nema niti govora. Vodstvo zveze razaslalo je društvima zgodne knjige i upute za samoizobrazbene kroške, ali sve spava snom nevoljnika i duševnih mlitavaca. Ništa nije čudno, da su društva na tlima i da ne bilježe nikakvog napretka.

Svaki bi se mogao lako potruditi. Ne traži se ništa nemoguće, nitko ne treba da bilo šta žrtvu-

je. Samo dobre volje i samoizobrazba mogla bi da se vrši u skromnim granicama. Ovo bi bila uostalom najsvetija i najelementarnija dužnost svakog učitelja, jer bez rada nema napretka, a tko se ne usavršava, taj nazaduje, uskorenim tempom i strovaljuje se u duševnu propast.

Ali ako nije volje nije ni rada ni uspjeha. Zato su najveći neprijatelji i štetonošci svojih udruženja oni, koji jadikuju, te se izgovaraju prilikama. Ovakvima vrlo dobro dodju teška i izvanredna vremena, da se mogu lakše da is-

Pereče vprašanje

O učiteljskih knjižnicah se je med nami že veliko govorilo, vendar je ostalo vprašanje nepremično na istem mestu. Kako se v zadevi postopa, nam nazorno kaže tudi slučaj s knjižnico sežanskega okraja. V novembru min. leta je predložilo učiteljstvo na Krasu sledečo vlogo kr. učnemu ravnateljstvu v Sežani, z namenom, da bi opozorilo na stvar kr. šolskega skrbnika za Jul. Krajino:

Kr. učnemu proveditorju v Trstu.

Vodstvo učiteljske knjižnice bivšega sežanskega okraja si dovoljuje prositi kr. proveditorat, naj bi se uredila učiteljska knjižnica.

Kakor v vseh bivših okrajih pokrajine je obstojala tudi v našem okraju bogata učiteljska knjižnica z izbranimi knjigami, ki jih je bilo okrog 1600. Med vojno je knjižnica normalno poslovala v veliko korist učiteljstva.

Takoj po nastopu miru je novoimenovani nadzornik g. prof. Demonte o priliki prve učit. konference v Sežani v l. 1919. zagotovil učiteljstvu z ozirom na izraženo mnenje in željo, da se bo mesečni prispevek (1/2% od učiteljskih plač) še nadalje pobiral v prilog knjižnici, ki naj redno posluje. Pri isti konferenci se je tudi imenoval podpisani odbor, ki je prevzel odgovornost za dobro poslovanje biblioteke. Vodstvo je takoj kupilo 97 italijanskih knjig za L. 1233.85, da s tem olajša slovenskemu učiteljstvu učenje italijanščine.

Zadnji knjižnični prispevek v znesku 826.50 L. je nakazal bivši okr. šolski svet v Sežani odboru 5. febr. 1923. št. 564-22 za II. polletje 1922. Pozneje ni odbor ničesar več prejel.

Od tedaj je knjižnica dobro in brez prekinjenja poslovala do novembra 1924. V tem mesecu jo je pa zaprl bivši ravnatelj sež. did. okrožja g. Rucconich. Pet omar, ki so vsebovale knjige, je bilo prenešenih v drugo sobo, ne da bi o tem obvestili vodstvo. Vodstvo je ponovno zahtevalo od g. ravnatelja, naj se vprašanje knjižnice uredi, toda nikdar ni bilo resno upoštevano, in knjižnica je ostala in je še vedno zaprta. Zato odklanja vodstvo vsakršno odgovornost. Sedaj, ker so vsi učitelji sež. did. okraja pripravljene spet plačevati mesečni znesek za knjižnico, prosijo kr. šols. proveditorat, naj intervenira s svojo avtoriteto, da se knjižnica obnovi.

Vse učiteljstvo priznava oblastim pravico, da bdijo nad izborom knjig, ki naj bi se kupile, kakor tudi onih, ki jih knjižnica že ima, toda ker se je ta pridobila z žrtvami vsega učitelj-

pričavaju sakrivajući svoju duševnu golotinu, nemar i kukavičluk.

Bolest tužakanja i jadikovanja zbog prilika može da imade upliva samo kod onih, koji nemaju nimalo snage, da očuvaju svoje duševne kakvoće intelektualca i čovjeka. Mi ćemo da napredujemo, jer to hoćemo. Tko ne će da radi i je prekomodan, taj nema prava da nariče i da svoj nerad opravdava slabim prilikama, kojih je i sam donekle kriv, jer ih sa svojom pasivnošću samo pogoršava. Ne jadikujmo, nego radimo!
Titus.

stva in v korist vseh — ter je torej naša last — čutimo potrebo predložiti to spomenico.

Z vsem spoštovanjem:
Vodstvo (podpisi).

Sežana, 15. novembra 1925.

Na vlogo je prišel ta le odgovor:

Kr. did. ravnateljstvu v Sežani, 12. I. 1926.

Gospodu N. N.

Prosim, da javite podpisanim te spomenice odločitev kr. nadzorstva v Trstu, ki jo tu integralno ponovim:

Vrača se priloženi memorial s pripombo, da ga je treba nasloviti komisarju likvidatorju bivš. okr. šolskega sveta in ne kr. proveditoratu.

Opozarjam pa Vaše blagorodje, da je učiteljska knjižnica na podlagi predpisov, izdanih od kr. šols. skrbništva 15. jan. 1925. št. 19789, del aktiv premoženja, ki ga je likvidirati in da bo razdeljena med did. ravnateljstva, ki so nastala v obsegu bivšega sežanskega šols. okraja, tako, da jo bo učiteljstvo lahko rabilo in uživalo.

Kr. didaktični ravnatelj:
Julij Preschern.

Tako torej odgovor!

K vsemu le nekaj suhih ugotovitev od naše strani:

1. Spomenica ni niti dosegla visokega naslovljenca.

2. Komisar likvidator ima nakazati učiteljstvu še ves denar, ki se je učiteljstvu odtrgoval na lastno željo pri plačah. Ali ni ta denar last učiteljstva? Čegav je pa? Skozi desetletja se je denar odtrgoval in redno spet vračal učiteljstvu, ki je samo z njim razpolagalo in predlagalo račun vsem, ko so bili zbrani pri konferencah.

3. Če se nabrani denar ne porabi po željah učiteljstva za knjižnico, je le še ena rešitev: vrniti ga onim, ki se jim je odtrgoval od plač.

4. Kakor je denar last učiteljstva, more tudi o kupljenih knjigah odločati le učiteljstvo, pravni lastnik. Kako je mogoče, da did. ravnatelj knjižnico enostavno zapre in morda celo sam razpolaga s knjigami?

5. Stališče šolskega nadzornika ni nikakor vzdržljivo tudi radi dejstva, ker je bila knjižnica v Sežani določena (spet po volji učiteljstva) za bivši sež. sodni okraj, s katerim obsegom se sež. did. okrožje skoro vjema. Za Komen je namreč obstojala posebna knjižnica, ki je bila med vojno uničena. Učiteljstvo je za to knjižnico vprašalo vojno odškodnino, ni pa o njej ne duha ne sluha.

V kakšnem stanju se nahaja danes razdejana in nepristopna učiteljska knjižnica, ne ve nihče. To seveda odgovornosti ne zmanjša in tudi dejstvo se ne da spremeniti, da je knjižnica slej ko prej popolna zasebna last učiteljstva.

U naš album

Na upit poslanika gosp. dr. a Wilfana na Ministarstvo prosvete glede suspenzije učiteljice Andjele Prašel u Lanišću, odgovorio je u ime gosp. Ministra prosvete njegov podtajnik na temelju dašto informacija primljenih sa strane naših školskih vlasti, u kratko ovo:

1. Učiteljica Prašel bila je vladanjem prošlih godina protivna našim (italijanskim) ustanovama;

2. nju su smatrale pokrajinske školske vlasti najvećim eksponentom slavenskog iredentizma u okružju Slum;

3. oružnici premetačinom 9. I. 1925. nadjoše u pokrajnjoj sobi nezjine škole i stana škrabicu obojodisanu crvenom, belom i modrom bojom;

4. škrabica je pripadala iredentističkom hrvatskom društvu sv. Ćirila i Metoda;

5. u škrabici našlo se puno sitnog novca, za kojeg smatraju političke vlasti, da ga je učiteljica Prašel sakupila, i to

6. u svrhe nejasne, koje nisu u skladu sa državnim uputama, kad ga je sama učiteljica čuvala u škrabici jugoslovenskih boja;

6. na osnovu toga bila je učiteljica Prašel suspendovana 4. II. 1925. određivši protiv nje disciplinarnu istragu.

Učiteljicu tereti još i ovo:

7. Dok se je vodilo istraživanje o iredentističkom delovanju Prašelove, roditelji u Lanišću pod njenim pritiskom nisu pošiljali u školu svoje dece;

8. Prašel je učestvovala učiteljskom sastanku u Podgorju 17. V. 1925;

9. nju se smatra jednom od pokretača tog sastanka u času kad je bila ona zaposlena u upravi «Istarske Riječi»;

Vzlic vsemu pričakujemo, da bo šolsko skrbništvo vprašanje sežanske, kakor tudi drugih učiteljskih knjižnic uredilo vsaj tako kot zahteva pravno stanje, ako se že nikakor nočejo upoštevati želje učiteljstva.

10. a na tom sastanku hrvatskih učitelja zapravo se raspravljalo o slavenskom iredentizmu, a ne tobož o slov. učiteljskom društvu;

11. učiteljica Prašel bila je konačno 2. VIII. 1925. na izletu s drugima na Učki, dapače je ona po svoj prilici pre izleta, putujući Istrom, sakupljala izletnike; na izletu su mnogi izletnici bili u slavenskoj narodnoj nošnji, pevali su slavenske nacionalne himne; jedan djak je dapače razvio na Učki jugoslavensku zastavu.

Ovako odgovara Rim.

Ovo bi bile točke optužnice protiv učiteljice Prašel. Optužnicu nije joj mogao uručiti bužet-ski didakt. ravnatelj, pa ju je morao povratiti 26. X. 1925., jer se tada ona već nalazila u službi u Jugoslaviji. Ali — na svaki način će biti proveden protiv nje postupak, makar se ona i ne oglasi.

Ovako skraćeno glasi optužnica, koja mnogo kaziva, pa zato — poučna. Točke njene zabiležimo u svoj album. — Optužba tereti kolegicu Prašel, tereti i naše hrvatsko učiteljsko društvo i njegovu skupštinu u Podgorju. Na optuženu kolegicu sasulo se sve krivnje, dotično sve zasluge. Ona u zadnjem času postade — junakinjom, boriteljicom, agitatoricom te prvakinjom učiteljskog hrvatskog društva i narodnom. Ni ona sama ne će u to poverovati. Mi ju držasmo tihom, skromnom učiteljicom, ali naše oblasti ju u zadnjem času gledaše — povećalom, teleskopom.

Ne ćemo da komentiramo odgovor Ministarstva prosvete, ali ćemo samo istaknuti, da bejaše učiteljica Prašel suspendovana 4. II. 1925., a da do oktobra nije bilo vremena, da se protiv nje provede disciplinarna istraga. Tek tada joj htedoše uručiti optužnicu, kad je već — nije bilo u ovoj državi.

Delovna šola

(Nadaljevanje.)

Da, tudi literatura. Poezija cvete neprestano neovirano v naši šoli, poezija narave, dela in človeškega življenja. Čitamo mnogo in znamo brati znanstvena kakor tudi poetična dela. Pišemo mnogo, tako poslovno, kakor tudi literarno. Gledišče in pesem sta pri nas na dnevnem redu. Skulptura in slikarstvo se vlečeta skozi vso šolo, začenjaje s prostim ustvarjanjem in končujoč zadnja leta za «uporabno umetnostjo». To, kar imenujemo «uporabno umetnost», je umetnost, prenešana v življenje. Ustvarjalno delo in umetnost se moreta združiti v eno: «ustvarjanje» je tesno združeno z «ustvarjanjem lepega.»

Opis zadnjih let osnovne šole je kratek. To pride od tod, ker se pri nas še le pričinja z zgradbo delovne šole, in zato je bilo zelo važno, da se njeni začetki izčrpno razložijo. Če bi se nam posrečilo, bodo ta poglavja knjige v prihodnjih izdajah obširnejša, če bo to zahtevala praktična potreba.

V resnici bi mogli oni kritiki — spričo tesne razlage — ki hočejo vedno ovreči, predno so še

kaj razumeli, vse pokazati tako, kakor da bi bila šola v zadnjih letih zavzela nekaj preveč tehnični značaj in da bi tako humanistične vede, ki jih bolj pokažemo kot razvijamo, preveč trpele.

Večina naših bravcev spada bržkone k tistim, ki so napravili humanistične šole, zato smo humanistične vede le omenili in obravnavali tehnični del neprimerno obširneje. Da, naša šola je tehnična in prav radi tega je izrecno socialno-humanistična šola.

Delovna šola je šola socialnega dela in humanističnih spretnosti, ker je nje glavna vsebina socialno produktivno delo, t. j. človeška dejavnost, s pomočjo katere se more kaj koristnega ustvariti za človeštvo. Otrok je neprestano opazovalec obdajajočega človeškega življenja, pri kateremu sodeluje. To ga napravi občutljivega za človeka in človečnost, ker se sodelovanjem vedno vzbuja sočutje. Otrok se vedno vežba v socialni dejavnosti, ki sega daleč preko meje šole in je tesno zvezana z delavnostjo obdajajoče ga družbe. Ali ne vzgajamo pomočnika delovne družine, ki naj se zanima za življenje družine, ne pa, da bi se odvrnil od nje? Ali bi bili

v stanu organizirati domače (hišno) gospodarstvo in obrt, če ne bi pritegnili družine v dejavnost šole in dejavnost otrok preko šole in do družine, ali bi bili v stanu bolje razumeti in imeti simpatijo za to življenje? Ali ne bo imel naš mali poljedelec, tkalec, mizar ali industrialec za mnoge milijone delajočih ljudi nikake simpatije?

Ali se bo otrok v tako kratkem času naučil vseh teh rokodelstev? Deloma že, popolnoma pa nikdar. Mi niti nočemo izuriti rokodelcev, ampak hočemo le položiti «kvas ustvarjajočega dela», hočemo pokazati splošno delovno postopanje in sredstva in podati splošno znanje iz področja dela. Cilj delovne šole ni negovanje rokodelstva, temveč splošna delovna izobrazba.

Smó — pokvarjeni ljudje. Če opazujemo otroka, kako se v delovni okolici z orodjem «igra delo», pravimo: Kako umetno! in pozabimo pri tem, da je umetno le za naše otroke, za otro-

ke neke male socialne skupine, ne pa za otroke delajočih. Če opazujemo, kako napravi otrok delovno šolo, godrnjamo: «To ni nikaka humanistična šola!» Toda najbolj človeško je zavestno, ustvarjevalno delo, ki ima pomen za skupnost, ne pa — humanistična šola.

Brat in sotrudnik vseh delajočih, z ostrim pogledom v človeštvo in sedanost, povsod pričujoč in obenem otroški po svojem altruističnem čuvstvovanju in poetičnem razpoloženju, živeč v tehniki, znanosti, v naravi in umetnosti — to je gojenec šole ustvarjajočega dela, ki delavnega človeka združuje z bližajočo se mu naravo, katero je sam počlovečil, mali industrijalist, ki se po poti neprestanega zgodovinskega razvoja človeštva in otroštva postavi v sedanost: tak je prihodnji graditelj boljšega, svetlega, mogočnega in trdno združenega človeškega življenja, razpolagajoč s potrebnim znanjem in vednostjo.

(Dalje.)

Vprašanja in odgovori

— Kakšne so prednosti, če prosi za isto mesto več učiteljev?

V takem slučaju se upoštevajo naslednji elementi: a) rodbinski razlogi, nanašajoči se na poročene učitelje z otroci ali udovce z otroci, ki so potrebni rodbinske nege; b) težki zdravstveni razlogi; c) starost, združena s službovanjem nad 10 let in z zaslugami; d) rodbinski ali zdravstveni razlogi, ki se ne navajajo pod a in b; e) želja po premestitvi v rojstno občino; f) večja starost po imeniku in službena kakovost.

Odprava ali sprememba šol radi znižanja števila otrok ali pripadnost k verskim občinam ali udruženjem, kadar je dokazano, da učitelj vrši hvalevredno delo v področju šolske pomoči, integrativnih šolskih del in dobroteljnosti na splošno, je tudi prednost.

Učitelju, ki ni poučeval vsaj 140 dni s popolnim urnikom, se bo štelo le pol leta službe po učinkih službene dobe. Učitelji, ki so zadnja tri leta imeli le enkrat slabšo kvalifikacijo kot «dobro» (buono), ali ki se jim je v isti dobi naložila višja kazen kot ukor (censura), ne morejo

— Kam se naslovljajo prošnje in listine za premeščenje?

Lastnemu did. ravnatelju in sicer ne pred

30. junijem (ali v drugem času, ki ga določi kr. proveditor). Vloga na proveditorja mora biti kolkovana z 2 L.

— Na kak način sedoloča učiteljsko napredovanje v šoli?

Učitelji, ki so odvisni od proveditorja, napredujejo iz enega razreda natečajnega imenika (ruolo) v drugega po službeni starosti brez kazni. Napredovanje more zakasnititi za eno leto radi slabih uspehov ali radi grajanega npravnega vedenja ali vsled kazni. V ta namen je treba čuti mnenje šolskega sveta, ki ima definitivni značaj.

— Kdaj so ukrepi šolske oblasti definitivni?

Kadar se nanašajo na provizorična imenovanja in suplence, dopuste, odkazovanje razredov in službenih izkazov. Proti vsakemu ukrepu o pravnem ali gospodarskem položaju učiteljev je dopusten v teku 30 dni priziv na učno ministerstvo. Tudi v tem slučaju je treba iti hierarhično pot. Proti disciplinarnim ukrepom, ki imajo drugačno kazen kot odslovlitev in prepoved poučevanja je mogoč rekurz le radi prelomitve zakona, nekompetence ali radi oblastnega ekscesa.

(Dalje.)

O sestavljenih besedah

10.) Namesto spojenk s tujim pridevnikom vele, tvorimo pridevniške spojenke s pridevnikom velik ali s predlogom pre- ali pa sestavljenke z načinovnim prislovom zelo: veledušen: um), zelo umen; velečastit: prečastit; veledroben: predroben, zelo droben; prekrasen: zelo krasen; velelep: prelep, zelo lep; velerad: prerad, zelo rad; veleslaven: preslaven, zelo slaven; velehten: prehten, zelo htent; velevažen: prevažen, zelo važen, velike važnosti, prevelike važnosti, zelo velike važnosti; velezanimiv: prezanimiv, zelo zanimiv; velezaslužen: prezaslužen, zelo zaslužen; velecenjen: ali samo: cenjen ali pa: zelo cenjen.

Če bi pa že komu pridevniške skupine z besedo vele rabile, jih mora pisati narazen, ker

je beseda vele v teh zvezah načinovni prislov, ki je beseda zase, kot je samostojna beseda tudi drugi del, ki je popolni pridevnik: vele častit, vele droben, vele krasen, vele lep, vele rad, vele slaven, vele htent, vele važen, vele zanimiv, vele zaslužen, vele cenjen, vele umen. Le veledušen in veleumen sta spojenki, ker sta nastali iz samostalniških sestavljenk: vele duh, to je veliki duh: veledušen, to je velikodušen; vele um, to je veliki um: vele umen, to je velikoumen. Če si pa razlagamo nastanek zadnjega primera iz umen, je sestavljenka vele umen, to je preumen, zelo umen.

Namesto inostran, inostranski, inozemski nam rabi tujezemski, namesto inoveren imamo drugoveren (drugoverci), namesto inovrsten pa drugovrsten.

Pridevniške spojenke in sestaviženke z zamkom in številom.

Za pridevniške spojenke, v katerih je prvi del zaimek ali števnik, veljajo ista pravila, kot za spojenke, katerih prvi del je pridevnik.

Spojenke se tvorijo:

1.) Iz zaimka ali števnikar ter samostalniškega debla in imenujejo kakovost predmeta po količini njegovih delov (s števniki) ali po svojstvu njegovega dela (z zaimki): svojeglav, dvo-

glav, Triglav, sedmeroglav, stoglav, samoglav, Samonog, enonog, dvonog, trinog (= trinožen), četveronog, štirinog, peteronog, stonog, enorok, enook, enorog, samorog, enoprst, dvoprst, dvo-lik, enolik, dvokril, četverokril, deveterogub (ne: devetogub; devetogub bi bil oni, ki ima deveto gubo), dvočlen, štiričlen, četveročlen, šesteročlen, enostran, dvostran, tristran, štiri-stran, četverostran, dvorob, trirob, četverorob, štirirob, šesterorob, trizob. Dalje: dvojerg, dvo-jenog, trojerg, dvojerglav. — Mnogi izmed teh so postali samostalniki. (Dalje.)

Feljton

Nekaj misli k „Socialni čitanki“.

(Izdala goriška «Mohorjeva družba».)

(Dr. K. Dolgan)

Ni mi do tega, da bi govoril podrobno o tej knjigi, da bi se spuščal v najrazličnejše podrobnosti, temveč bom skušal v glavnih potezah označiti delo, kakor tudi način obravnavanja.

Kar se tiče glavnih, vodilnih misli knjige je najbolje govoril že urednik Janko Kralj. «Pri-čujoči knjigi je ime «Socialna čitanka», ker so v njej zbrani spisi, ki obravnavajo najvažnejša socialna prašanja naše dobe. V tej knjigi so pi-satelji predvsem razložili, kakšna so prava večna načela, ki naj oživljajo posamezna so-cialna telesa. Odkrili so rane, ki žgo sodobno družino, narod, stanove...» «Tri misli vežejo vse članke te knjige v enoto. Vse spise preveva osnovno dognanje, da imajo vse naravne dru-žabne edinice, družina, narod, stanovi, država in Cerkev temeljne pravice in dolžnosti, ki jih ne gre kršiti brez velike škode za vso družbo. Skozi knjigo gre še druga misel: Rane, na ka-terih bolehajo posamezne enote in celotna družba, se bodo mogle zazdraviti le, če bodo ši-roke vrste ljudstva začele preobraziti družin-sko življenje, življenje stanov, naroda, države, loteč se vzajemno velikega dela. Tretja vez te knjige je pa velika in preizkušena resnica, da bo vsaka prenovljena družba trhla in kriva, če ne bo slonela na mogočnih božjih temeljih vere.»

To so torej glavne misli, ki prevevajo knjigo, kakor pravi urednik v uvodnem članku, misli, ki naj jih bravec sprejme kot neoporekljive resnice! Namen te knjige ni slab, prašanje je, ali je tudi dosežen, to je: videti moramo, ako so tudi dokazi, katere navajajo različni pi-satelji — ki se v tej knjigi oglašajo — trdni in točni. Ne morem se na noben način sprijazniti z rezultatom, do katerega pridemo, ako primer-jamo načelo, ki ga zastopa dr. Jože Debevec v svojem članku («Krščanstvo in človeška oseba»), češ, kaj naj bo čudnega na tem, da so si sužnji v starem veku, radi velikega trpljenja, krajšali življenje s samomorom, z načelom, ki ga za-stopa, ko govori o zmotah (Dr. Jože Debevec smatra filozofske nazore 18. in 19. st. kot zmote. Ako pa so ti nazori tudi v resnici zmote, je ve-liko vprašanje!) 18. in 19. stoletja, čudeč in zgražajoč se nad tem, da je mogel Goethe izreči sledeče besede: «V človeštvo nič ne zaupam, naučil sem se obupavati. Ljudje so preveč be-dasti, podli; človek mora tako dolgo živeti ka-

kor jaz, pa jih bo temeljito zaničeval.» Ako so že vsi ljudje enaki, potem imejmo pri presoje-vanju dejanj in misli isto merilo za sužnja kakor za Goetheja in obratno.

Druga stvar, ki tudi ne more zadostiti misle-čega človeka, je po mojem mnenju ta, da po-vršno interpretiramo filozofske teorije. Če že omenjamo filozofe in njih misli, ali učenjake sploh, tedaj si pa tudi temeljito analizirajmo, ker vsaka površna interpretacija vodi do istega rezultata kakor kriva interpretacija. Omenil sem to, ker je hotel dr. Jože Debevec v dveh stavkih (str. 20) interpretirati misli filozofa Kanta, Nitzschea in sociologa Marksa in En-gelsa. Brez drugega je to vzrok takih zaključ-kov, kakor je sledeči: «Prvo teh zmot je na dan spravil nemški modroslovec Kant (1720—1804) s svojim brezbožnim naukom, da Bog nima nad človekom nobene zakonodajne oblasti, ampak da je človek neodvisen od večnih načel božjih»; in dalje, «...Kakor je Kant pravzaprav trdil, da je človek bog...» Kako je mogoče dospeti od prejšnjih misli do tega rezultata, si ne morem razložiti. V splošnem pa lahko rečemo, da bi bil pisatelj prišel po boljši poti in na bolj temeljit način do istega končnega zaključka,

da smo Očeta enega sinovi,

ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi...»

Vsekakor moramo priznati, da je naslednji članek o rodbini (isto velja za naslednje eko-nomsko-socialne članke) mnogo boljši in do-slednejši.

Dr. Anton Breclj je na kratko označil rod-bino kot prvino, ki je temelj vsej družbi. Govoreč o nevarnosti, ki ogroža rodbinsko in s tem tudi socialno življenje, vidi temelj vsega zla, ne to-liko v gospodarski bedi, kolikor v blagostanju, ki je po njegovem mnenju izvor in podlaga razvratu, najhujšemu sovražniku rodbinskega življenja. Pri teh mislih se človek spomni na pripombe, ki jih je svoj čas Tolstoj dodal svoji knjigi «Kreutzerjeva sonata», v katerih je jasno dokazoval to resnico. Razen škode, ki jo trpi (po bioloških ugotovitvah dr. Breclja) vsaka nova generacija, ki izvira iz zakonskega živ-ljenja, je razvrat vzrok vsem rodbinskim pre-pirom, slabi vzgoji, torej tudi slabe človeške družbe. Tem trditvam se gotovo ne da opre-kati, ker ta resnica ne temelji samo na logič-nem izvajanju, temveč jo tudi lahko dokažemo po proučevanju statističnih podatkov.

Dva članka, ki še najbolj odgovarjata naslovu te knjige, pa sta članek dr. Gosarja in oni dr. Jeraja. V prvem kakor v drugem je snov logično in dosledno razvita. Prvi govori o družbi, drugi o stanovih. Oba navajata primere za napake in simptome bolezni, ki gloje družabno življenje.

Ne liberalizem, ne komunizem ne moreta rešiti socialnega vprašanja: bodisi, ker je «...današnja družba preveč bolna, da bi jo mogli ozdraviti brez temeljite, prav do njenega jedra segajoče izpremembe» (dr. Gosar), bodisi — kar se pa komunizma tiče — ker se je «...prav med vojno pokazalo, da se gospodarsko in obče življenje ne da ukleniti v okorne vezi oblastvenih predpisov.» (Dr. Gosar). In evo nazora krščanskega socializma!

«Predvsem je jasno,» — pravi dr. Gosar — «da more dober družabni red nastati edinole kot posledica vzajemnega sodelovanja vseh ljudi in najrazličnejših enot...» (To je tudi mnenje, ki ga zastopa dr. Jeraj v svojem članku). «Rekli smo, da je najgloblja rana današnje družbe njen materijalizem... to se pravi: če je današnji družabni red slab, tedaj je slab predvsem le zaradi tega, ker so slabi ljudje sami... Prvi pogoj za ozdravljenje današnjih razmer je torej, da se ljudje sami v svoji notranjosti izpremenijo in poboljšajo. Proč z materijalizmom, proč s tistim neurejenim in neugnanim hrepenenjem in hlastanjem po brezmejnem uživanju! Človek mora upreti svoj pogled navzgor k svojemu stvarniku. Drugače se ne loči od živali, ki druga drugo zalezujejo, se medsebojno koljejo in zro!»

To so torej besede, ki jih je napisal dr. Gosar, in nedvomno bi bilo mogoče, posebno o poslednjih, mnogo diskutirati. Ako človek čita naslednji članek, opazi, da dokazuje dr. Jeraj tako le: «Človek je sebičen, skupna lastnina, komunizem pa predstavlja idealnega nesebičnega človeka». Torej dr. Gosar navaja ljudi do dobrega, naj hodijo preko kateregakoli egoizma, dr. Jeraj pa vidi vzrok, da se komunizem ne more obdržati, baš v tem egoizmu. Torej je ta egoizem trajna in nepoboljšljiva človeška lastnost! Po mojem mnenju sta si oba pisatelja (mogoče tudi radi netočnega izražanja) bistveno v protislovju. Da bi se take stvari v eni in isti knjigi ne dogajale, bi bilo bolje, da bi se taki članki razširili in da bi kot taki izšli v posameznih izdajah.

Pa da se zopet povrnem k stvari!

Ako govorim o družabnem življenju, si ne morem predstavljati drugega kot družbo, to je, — da ponovim besede dr. Gosarja — «zvezo več ljudi, ki imajo izvesten skupen cilj ali smoter, katerega skušajo doseči v vzajemnem sodelovanju.» Ako torej govorimo o družbi in navajamo posameznike, ali z drugimi besedami, ako govorimo o družbi in trdimo, da mora posameznik omejevati svoje materijalne kakor psihološke potrebe, ako hočemo da bo družabno vprašanje rešeno, ali da se bo magari karkoli z družbo dogodilo, tedaj stavimo družbo na neko metafizično podlago, in to radi tega,

ZA «SAMOPOMOČ».

O priliki smrti tov. Šiškoviča smo pozvali blagajnike učiteljskih društev, naj pošljejo tov. Mermolji Francu in Dobravljah (p. Aidussina) po 3 L na člana za ta smrtni slučaj. Storili smo to vsled sklepa zadnjega delegacijskega zborovanja. Ker je to prvi smrtni slučaj v tekočem posl. letu, bodo blagajniki toliko laže odračunali vso to. **Društvo, ki se še ni odzvalo, naj to brez odloga stori, ker bi v resnici niti ne bilo treba, da še posebe opozarjamo na sklep in dolžnost.**

ker ako govorimo o družbi in njenih lastnostih, predpostavljamo ekzistenco večjega števila ljudi, ki so v medsebojnem razmerju. Potreba družbe ali stanu pa še ni potreba posameznika. To si razlagamo na dva načina. Prvič: potreba družbe ali stanu ni svota potreb posameznih članov družbe, ampak potreba, ki je nastala po sporazumu vsega števila ljudi. Na pr.: potreba, ki jo čuti gotov stan, da se organizira v sindikat napram močnemu sovražniku, še ni potreba vsakega izmed članov stanu; član se lahko nahaja v takem položaju (četudi trenutno), da mu nasprotnik ne more škoditi. Torej ne občuti še potrebe po organizaciji, občuti pa jo ves stan.

Drugič: potrebe enega izmed članov so lahko manjše kakor potrebe drugih, ali obratno. Kot posledico teh dveh premis lahko formuliramo sledeče pravilo: «Potrebe družbe niso svote potreb posameznika, ampak potrebe, ki so nastale po sporazumu skupnega števila članov.»

Ako primerjamo to pravilo s trditvijo, da se bo družabno življenje zboljšalo edino le s poboljšanjem posameznika, opazimo, da je ta poslednja trditev neopravičena.

Če pa govorimo o veri, potem lahko rečemo, da je ta lahko voditeljica ali princip v neki dobi, princip veljaven za vso družbo ali za kakšen njen del. Nikakor pa ne ostane spoštovana in izpolnjena tako, kakor zahteva njeno bistvo, in to radi iste človeške lastnosti, ki jo imenujemo egoizem, ali v ekonomskem smislu interesi, ki so sledili veri in njenim ukazom. To nam najlepše dokazujejo križarske vojne, katerih cilj čisto gotovo ni bil toliko verski kot ekonomski (kakor jasno sledi iz zgodovinskih podatkov).

Iz vsega, kar smo do sedaj govorili, sledi, da stojimo vkljub vsemu razpravljanju v «Socialni čitanki», še vedno pred odprtim socialnim vprašanjem.

Še par besed torej k čitanki v splošnem! Do sedaj sem se po večini obračal na glavne temelje v «Socialni čitanki», moram pa še omeniti, da kar velja za posamezne točke, more veljati v absolutnem smislu za vso čitanko. Moramo na vsak način priznati, da je knjiga v splošnem dobra, pisana v poljudnem tonu, in mase našega ljudstva, katerim je «čitanka» namenjena, bodo v njej našle marsikaj dobrega, vključno strankarski tendenci, ki se pojavlja skoro v vseh člankih, iz katerih je knjiga sestavljena. Pri sestavljanju te knjige so sodelovali s prispevki do sedaj omenjeni pisatelji. Nahajamo pa še dva članka, ki pa nista podpisana, in to sta «Narod,» «Cerkev».

Vsakdo mora priznati, da je knjiga vredna, da jo človek prečita.

† **Katarina Kuret, roj. Koren.** Umrla je 1. t. m. teča Katarina vd. Kuret, ki je dolgo let službovala v Istri, skupno s soprogom. Zapuščča nepreskrbljene otroke. Mir njeni duši, preostalim sožalje učiteljstva!

Naš pevski zbor. Ker so 18. t. m. nekateri člani zadržani, odpade razglašena vaja. Opozarjamo pa že zdaj, da se bo vršil nastop na velikonočni pondeljek popoldne.

Razno

POZIV

Za spomenik pok. drugu Liculu u Roču

Jošte lani pozvasmo naše učiteljstvo putem našeg «Uč. Lista», da daruje svoj obol u gornju svrhu. Več se nešto sakupilo, ali to nije ni u najmanjoj meri dostatno. Zato ponosno apelujemo na učiteljski ponos, samoljublje i kolegialnost, pa da več jednom ustvarimo našu želju.

Prinose prima kol. Martin Ribarić, Trstenik p. Slum — Silun Mont'Aquila, Istra. —

Visoka šola za telesno vzgojo. V Bologni so otvorili visoko šolo za telesno vzgojo, ki traja dve leti. Tako šolo imajo Nemci v Berlinu že od l. 1920. («Deutsche Fachschule für Leibesübungen».)

«Montessori». Ministrski svet je izdal dekret, po katerem se more v Milanu obdržati šestmesečni tečaj, ki ga bo vodila dra Montessori sama. Genialna vzgojiteljica — častna doktorica tudi vseučilišča v Oxfordu — je bila doslej povsod bolj upoštevana kot doma. Zdaj je Njegova Ekscelenca Mussolini sam prevzel častno predsedstvo odbora za pospeševanje Montessorijine metode.

Upokojeno učiteljstvo ima premalo, da bi živele, preveč, da bi umrlo. Od časa do časa se ga spomnijo časniki, potem se vprašanje spet pokoplje za nekaj let. L. 1922. je nedostajalo le še, da bi penzijsko reformo — krstil senat. Ni se zgodilo, reforma čaka boljših časov, to se pravi, štiridesettritisoč učiteljev nima dovolj jesti na stara leta. Penzijska reforma stane nekaj denarja...

«La scuola» se junaško bori za upokojenca. Genljivo končuje svoj uvodnik v številki 1. svečana:

Štiridesettrije tisoči učiteljev! Postavite jih v vrsto, gospodje, in predvsem, odkrite se, ko grede mimo. —

Tudi «La scuola» pomaga pitati upokojenca z bombastičnimi frazami, zakaj tudi danes se ne odkrivamo pred tistimi, ki stradajo.

Netočnosti. V «Edinosti» 24. jan. t. l. je v članku Z. Jelinčiča nekaj nepravilnih podatkov o dveh publikacijah naše organizacije. V članku stoji, da sta izšli dve zbirki: Srečka Kumarja «Mladinske pesmi» in Viktorja Šonca «Prvi plameni» v založbi Z. s. u. d. Izšli so res «Prvi plameni» in «Otroške pesmi», dve zbirki, ki ju je obe uredil Srečko Kumar. Skladbe so prispevali različni skladatelji. Viktor Šonc je pa uredil zbirko zborov, ki je izšla v založbi «Glasbene matice» v Trstu.

V slov. poverjeništvu U J U so se izvršile zadnji mesec važne spremembe: učiteljstvo je revidiralo dosedanje stališče organizacije z ozirom na politične stranke. Pri zborovanju širjega sosveta (10. januarja) je prelomilo s tradicijo in sprejelo načelo, naj bo učiteljska organizacija le stanovska ter naj se ne veže na nobeno stranko ali režim. «Učit. tovariš» je objavil posebno «deklaracijo», ki določa novo podlago U J U, in ki bo predložena poverjeniški in državni skupščini U J U. Dosedanji poverjenik tov. Jelenc in strokovni tajnik tov. Dostal sta

demisijonirala. Vodstvo poverjeništvu je prevzel tov. Gnus.

Tov. Furlan Janko (Nadanje selo) mora vzeti zdravstveni dopust vsled nujnega zdravniškega priporočila. Že davno je iz zdravstvenih razlogov prosil premeščenja v toplejšo vipavsko dolino, pa se mu ni ugodilo. Zdaj mora vzeti dopust. Ali je prav, da se tako postopa z učiteljstvom? Kdo ima korist in kakšno korist pravzaprav? Vidimo, da je celo zakon človekoljubnejši kot današnja praksa.

Anif. (Associazione naz. insegn. fasc.) Takozvane šolske korporacije so se spremenile v Udruženje faš. učiteljev, s čemer je temeljito preurejena vsa organizacija. Sledeč načelu vladne suverenosti izgubi udruženje značaj gospodarskega sindikalizma, ker se odnošaj med državo in nje uslužbenci ne smatra več kot delovna pogodba, ampak kot odnošaj suverenosti in vladanja. Nova organizacija bo imela kulturne, podporne in politične naloge. Član bo lahko vsak učitelj, ki je v faš. stranki ali ki sprejema direktive fašizma. Funkcionar more biti le v faš. stranko vpisan učitelj. Udruženje preide pod direktno vodstvo direktorija faš. stranke.

Treznostno gibanje. V nedeljo 11. februarja t. l. je bilo v Ljubljani dobro obiskano zborovanje «Svete vojske», ki je najstarejša protialkoholna organizacija med Slovenci in je izvršila že ogromno delo. Navzoči so bili na zborovanju tudi zastopniki raznih uradov, oblasti in društev. Dr. Lončar je pozdravil zborovalce kot zastopnik in pooblaščenec prosvetnega ministra. Bičal je pivske razvade in povdarjal, da je Slovincem, ki smo maloštevilni, škoda za vsakega človeka. Vsled tega je treznostno gibanje velevažno in zanimati bi se morale zanj ne samo mase, marveč tudi odločilni in merodajni krogi, ki bi ga morali dosledneje in odločneje podpirati kot so ga doslej. Treznostno gibanje tudi ne sme ostati omejeno le na odrasle, marveč moramo predvsem začeti pri mladini, če hočemo doseči uspeh. Priporočal je tudi osredotočenje protialkoholnega dela, ki je preveč razcepljeno.

V imenu velikega župana je govoril svetnik Lubeč, ki je obljubil, da bo oblast protialkoholno delo podpirala, in svetoval je tudi on, da bi se delalo za treznost po šolah, posebno strokovnih: vajeniških, trgovskih obrtnonadaljevalnih in dr. Gerent Likozar je zagotovil, da bo mestna oblast vsestransko podpirala treznostno gibanje. Zastopnik «Prosvetne zveze» prof. Sušnik je naglasil, da polaga «Zveza» največjo pažnjo na treznostno delo. V imenu «Društva treznosti» in pa «Saveza treznih mladine» je govoril dr. Mikič. Priporočal je v protialkoholnem boju sistematično delo. Treba je začeti pri mladini in od človeka do človeka. Na vsaki šoli in vsakem učnem zavodu naj bi bil nameščen vsaj po en abstinenčni učitelj.

Kanonik Stroj je kot zastopnik škofijskega ordinarijata povdarjal, da se bori cerkev proti vsem strastem med ljudstvom in pozdravlja seveda tudi treznostno delo, priporoča pa v prvi vrsti varčevanje, obvladanje samega sebe in samozatajevanje. — Časopisju se je izrekla zahvala, ker podpira treznostno delo. — V imenu ženstva je pozdravila zborovalce g. Dokler.